

CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO DEMOGRAFICZNA GMINY,

prognoza stanu, problemów i zasobów

Gmina Ciechanów zajmuje teren o powierzchni 140,23 km, który zamieszkuje na stałe i czasowo około 6 tysięcy mieszkańców.

Teren gminy podzielony jest na 35 sołectw o różnej liczbie mieszkańców i gęstości zaludnienia od 340 we wsi do 40 w zależności od lokalizacji wokół miasta czy głównych dróg dojazdowych. W większości wsi jest to zabudowa kolonijna. Większe i bardziej zurbanizowane osiedla mieszkalnictwa dopiero powstają na obrzeżach miasta.

Do niedawna głównym zajęciem ludności była praca w rolnictwie i na rzecz rolnictwa. Obecnie miesza się różne formy zatrudnienia jak rolnictwo, praca zawodowa, handel, drobna działalność oraz powiększające się z roku na rok bezrobocie, które aktualnie oscyluje około 20% w grupie osób w wieku produkcyjnym. Generalnie społeczeństwo naszej gminy coraz bardziej ubożeje, co przejawia się coraz większym zapotrzebowaniem rodzin na pomoc bytową. Koszt wszelkich form pomocy społecznej udzielonej przez gminę wynosił w roku 2003 ponad 433 tysiące złotych.

Jednakże w 2002 roku – wg oświadczeń właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholu funkcjonujących na terenie naszej gminy – na zakup różnorodnych napojów alkoholowych wydano łącznie 757.546 złotych. Dane te wskazują, że każdy statystyczny mieszkaniec naszej gminy przeznacz na alkohol ponad 126 złotych rocznie.

Taką kwotę wydano tylko w sklepach na terenie gminy, najwięcej w Kownatach Żędowych, Nużewie, Sokołówku i Nużewku.

Na podstawie szacunkowych wskaźników - biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców - należy liczyć się z następującymi problemami alkoholowymi na terenie gminy Ciechanów.

Okolo 260 osób jest uzależnionych od alkoholu, którzy umrą średnio o 15-20 lat wcześniej niż średnia populacji.

Nadmiernie pijących jest około 530 osób, obciążają oni siebie i innych swoimi zachowaniami i chorobami somatycznymi i są zapewne częstymi klientami miejscowego ośrodka zdrowia.

Jak dodamy te liczby otrzymamy **około 800 mieszkańców gminy, którzy mają szeroko pojęty problem alkoholowy.**

Ponieważ każda z wyżej wymienionych osób jest w bliskim związku emocjonalnym z co najmniej jedną osobą dorosłą - współmałżonek, rodzic - **w kręgu osób z problemem alkoholowym** (co ma istotny związek z różnorodnymi zaburzeniami w funkcjonowaniu) **żyje około 800 osób dorosłych**, które wykazują objawy współuzależnienia.

Tak więc blisko **1.600 dorosłym osobom, czyli 37% grupy dorosłych mieszkańców gminy** wskazana byłaby profesjonalna pomoc.

Rodzina z problemem alkoholowym, zwana też rodziną alkoholową, to taka rodzina w której choćby jedna osoba pije w sposób przynoszący szkodę.

W rodzinach z problemem alkoholowym życie wygląda inaczej niż w pozostałych. Swoistym centrum funkcjonowania tych rodzin jest osoba uzależniona (lub nadmiernie pijąca) , na niej właśnie skupia się cała uwaga pozostałych członków rodziny. Bezpośrednio dotyczy to współmałżonka : żony czy męża, którzy z reguły na przemian opiekują się swoim uzależnionym małżonkiem w sposób czynny lub też bierny . Jeden i drugi sposób jest tak absorbujący i wyczerpujący, że nie potrafi on i nie jest w stanie zająć się pozostałymi członkami rodziny - najczęściej dziećmi.

Przy założeniu, że każda z osób uzależnionych jest rodzicem dwojga dzieci, **w gminie ponad 500 dzieci i młodzieży wychowuje się w rodzinach alkoholowych** odnosząc szkody zdrowotne, materialne, rozwojowe, emocjonalne - wymagających profesjonalnej pomocy.

Stanowiąby to ponad 30% grupy nieletnich mieszkańców gminy, ale należy wziąć pod uwagę fakt, że wśród tych dzieci są również osoby pełnoletnie, które już się usamodzielniały i wyszły z domu rodzinnego, jednak w dalszym ciągu funkcjonują z psychicznym piętnem rodziny alkoholowej w jakiej się wychowały.

To co dzieje się wewnątrz rodziny z problemem alkoholowym na zewnątrz okryte jest wielką tajemnicą.

Wszyscy członkowie tej rodziny - zarówno w kontaktach między sobą jak i z otoczeniem - prowadzą grę w normalną rodzinę. Stały udział w tej zabawie wymaga od wszystkich jej uczestników ogromnej energii i niezmiennie wyczerpuje.

Dzieje się tak we wszystkich rodzinach alkoholików, bez względu na ich status społeczny czy też to, które z rodziców jest osobą uzależnioną. Poszczególne zdarzenia mogą być inne, ogólnie jednak środowisko jednego domu alkoholika jest podobne do drugiego. Zawsze wyczuwalne jest napięcie i niepokój. To, co konkretnie się z nim robi, może się różnić, ale później niezmiennie występuje ból i poczucie winy.

Rodzina z problemem alkoholowym funkcjonuje na zasadzie potrzeby chwili, nie sposób cokolwiek zaplanować czy przewidzieć. Prowadzi to do ciągłej niepewności i permanentnej huśtawki nastrojów uzależnionej od aktualnego stanu psychofizycznego alkoholika. A ten z kolei jest zmienny w nastrojach, nastawieniach, decyzjach i obietnicach. Bywa niekonsekwentny do absurdu. Plany życiowe na najbliższy czas mogą być przekreślone jednym ruchem z powodu nagłej zmiany zdania, niespodziewanej odmiany gustów...

Wszystko to prowadzi do wyzwalania u bliskich alkoholika przykrych uczuć, które z kolei prowokują określone zachowania.

W rodzinach tych dominuje uczucie wstydu za czyny i zachowania alkoholika. Prowadzi to do notorycznych kłamstw i zatajania, aż do izolacji społecznej.

Na równi ze wstydem obecna jest bezradność wobec całej sytuacji związanej z piciem bliskiej osoby. Aby zmniejszyć to przykre uczucie, członkowie rodziny alkoholika koncentrują się na uniemożliwianiu mu picia lub też zmniejszeniu ilości wypijanego alkoholu, czy też wymyślaniu i stosowaniu różnorodnych kar.

Kolejnym uczuciem, jakie towarzyszy członkom rodziny alkoholowej jest niepewność, co do porządku życia rodzinnego i całego systemu wartości. Dyskomfort z tym związany jest tak silny, że prowadzi do ucieczki w sensie dosłownym czy też w przenośni - zamknięcia w sobie.

Silnym uczuciem, towarzyszącym życiu członkom rodziny alkoholika jest też lęk czy ciągłe obawy przechodzące w strach. Uczucia te wywoływane są ciągle wskutek przemocy osoby uzależnionej w stosunku do swoich bliskich. Bez względu na to, czy jest to przemoc gorąca (fizyczna) czy też zimna (psychiczna) i tak jej następstwem najczęściej jest złość i wrogość prowadząca do agresji.

Jak wynika z badań, w 80% rodzin w których występuje problem alkoholowy **ma miejsce przemoc fizyczna i psychiczna**. Dlatego bardzo prawdopodobne jest, że **w ponad 600 rodzinach** na terenie gminy występuje to zjawisko. Najczęściej jednak problem ten uznawany jest również za wstydlivy i tylko nieliczni szukają pomocy.

Atmosfera emocjonalna w rodzinie z problemem alkoholowym oparta jest najczęściej na złości, gniewie i zachowaniach agresywnych wynikających z wyżej opisanych uczuć i emocji. Swoiste uzupełnienie tej atmosfery tworzy żal, poczucie krzywdy i różnego rodzaju urazy.

Wszystko to składa się na życie całej rodziny w długotrwałym stresie emocjonalnym, który niszczy nie tylko psychicznie, ale też i fizycznie wszystkich członków rodziny alkoholika.

Dlatego **współmałżonkowie, rodzice, dorastające dzieci i inni najbliżsi alkoholika potrzebują pomocy tak jak i alkoholik, aby wyzdrowieć, odzyskać równowagę psychiczną, a często także utracone zdrowie fizyczne - wrócić do normalnego funkcjonowania**.

W domu, gdzie jedno z rodziców pije, wszystko obraca się wokół alkoholu i osoby pijącej. Dzieje się tak niezależnie od tego, czy rodzic jest pijany czy niby trzeźwy, czy ma kilkudniowy ciąg czy zrobił sobie przerwę i utrzymuje okresową abstynencję. Dla dzieci nie wystarcza zazwyczaj uwagi i czasu, ich problemy stają się dla rodzica dodatkowym ciężarem.

Dlatego też w ciągle zmaganie się z domowym problemem alkoholowym włączony jest nie tylko współmałżonek osoby pijącej, ale również - a może przede wszystkim - dzieci. One najbardziej odczuwają tę plataninę emocji i zachowań panujących w rodzinach alkoholowych. Nikomu innemu, jak właśnie dzieciom jest niezbędne zaspokojenie potrzeby

bezpieczeństwa do prawidłowego rozwoju.

A przecież w tych rodzinach, gdzie panuje ciągle chaos, spełnienie tej potrzeby jest wręcz niemożliwe.

Alkoholizm rodziców wywiera dominujący wpływ na rozwój dzieci, na ich problemy oraz strategie życiowe. Skutki choroby rodziców są widoczne nie tylko w chorym stosunku do alkoholu i picia, lecz także w postawach życiowych i cechach osobowości.

I chociaż wychowujące się w zdrowych rodzinach dzieci również podejmują określone role, to jednak robią to zgodnie ze swoimi indywidualnymi potrzebami i talentami. W takich rodzinach dzieci rozwijając się próbują różnych ról zgodnie z własnym „ja”. I to ma pozytywny wpływ na ich osobowość, daje im możliwość lepszego poznania kim są.

W rodzinie alkoholowej dzieje się inaczej, „dzieci popychane są w kierunku odgrywania swoich ról z taką siłą, że zaczynają tracić poczucie kim są naprawdę „.

Takie dzieci można spotkać w każdej klasie w każdej szkole. **Ważne, aby nauczyciele rozumieli ich zachowania i potrafili je zrozumieć, dać wsparcie, pomóc im.** Jednak aby tak było **niezbędne jest ustawiczne szkolenie** w tym zakresie **nauczycieli**.

Wszystko to, co dzieje się w rodzinie z problemem alkoholowym nie pozostaje bez wpływu na funkcjonowanie dzieci pochodzących z tych rodzin w ich życiu dorosłym.

Zazwyczaj ludzie uczą się poprzez swoje doświadczenia. Jeśli wyniesione z domu rodzinnego wzory zachowań i utrwalone postawy są konstruktywne tym łatwiej wszyscy radzą sobie z problemami dnia codziennego w dorosłym życiu. „Chociaż każdy rozpoczyna dorosłe życie posiadając zarówno mocne strony jak i słabości, to jednak szczególne dzieciństwo przekazywane Dorosłym Dzieciom Alkoholików może mieć na nie niezwykle destrukcyjny wpływ. Uczymy się poprzez nasze doświadczenia. Kiedy jednak doświadczenia te zostały wypaczone, możemy potrzebować pomocy i wiele czasu by uporać się z ich uporządkowaniem”.

Nie ma możliwości, aby zrobić to samemu, dlatego **bardzo potrzebne jest wsparcie zewnętrzne w postaci profesjonalnej pomocy ukierunkowanej na dzieci pochodzące z rodzin alkoholowych.**

W przeciwnym wypadku dorosłe dzieci alkoholików w swoim życiu charakteryzują się nadmierną (wręcz ślepą) lojalnością, przygnębieniem i brakiem radości, trudnościami w nawiązywaniu bliskich kontaktów, ciągłym poszukiwaniem potwierdzenia i uznania oraz potrzebą ciągłego kontrolowania sytuacji.

Poza tym „ badania wykazały, że **synowie ojców - alkoholików - są czterokrotnie bardziej narażeni na alkoholizm niż inni, a córki matek alkoholiczek - trzykrotnie częściej stają się alkoholiczkami niż inne oraz**

znacznie częściej wychodzą za mąż za alkoholików „

Wszystko to wydaje się być nieprawdopodobne, biorąc pod uwagę doświadczenia wyniesione z rodzin alkoholowych. Jednak pęd do powtarzania znanych wzorców jest zbyt silny. Psychologowie nazywają ten mechanizm odtwarzania starych, bolesnych doświadczeń, przymusem powtórzeń.

Dlatego też jeśli nic się nie robi na rzecz tych dzieci, problem alkoholowy pączkuje i rozrasta się.

Nasza gmina nie dysponuje żadną bazą specjalistyczną, gdzie osoby potrzebujące mogłyby znaleźć pomoc. Najczęściej trafiają do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, który ma niestety ograniczone możliwości w tym zakresie.

Dlatego celowym jest prowadzenie Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego, w którym członkowie rodzin z problemem alkoholowym mogą uzyskać stosowną pomoc wstępną i informacje o najbliższych placówkach specjalistycznych.

Funkcjonujące przy szkołach w Gumowie, Chotumiu i Goryszach świetlice socjoterapeutyczne również należy zaliczyć do wstępnych placówek pomocowych .

Jednak właściwa realizacja zadań własnych gminy wynikająca z art. 4.1. ustawy „O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi” **nie może ograniczać się tylko do podejmowania działań na rzecz rozwiązywania istniejących problemów alkoholowych.**

Równolegle należy zapobiegać poprzez edukację dorosłych i właściwe oddziaływanie na całą populację dzieci i młodzieży.

Ważną rolę odgrywają w tych działaniach **profesjonalne programy profilaktyczne** typu: Program Domowych Detektywów - dla klas IV i V szkół podstawowych, Debata, Tak czy Nie, Zanim Spróbujesz, NOE, Drugi Elementarz - dla klas starszych szkół podstawowych i klas gimnazjalnych, Nasze Spotkania - dla ostatnich klas Gimnazjum oraz wiele innych programów. Należy jednak pamiętać, że dla jednych grup wystarczą programy edukacyjne, dla innych niezbędne będą programy korekcyjne.

Z przeprowadzonej jesienią 2001 roku krótkiej ankiety wśród uczniów klas V i VI wynika, że

eksperymentowanie z alkoholem wśród tej grupy jest dość powszechne.

Na 37 badanych uczniów klas VI tylko 13 nigdy nie piło piwa, co stanowi 37%, 12 nie piło nigdy wina tj. 33% i 28 nie piło wódki co stanowi 76% ankietowanych.

W grupie ankietowanych piątklasistów (17 osób) wódki nie piło 13 – 76%, wina 8 – 47%, a piwa tylko 5 czyli około 30%.

Najbardziej zastanawiające jest przyzwolenie rodziców na to, gdyż zdecydowana większość z tej grupy, która jest już po inicjacji alkoholowej piła alkohol z rodzicami.

Niezbędne są w związku z tym bardziej zintensyfikowane działania edukacyjno-informacyjne wśród rodziców.

Inna sfera zagadnień - również związana z zapobieganiem- dotyczy egzekwowania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim. Wskazane są częste kontrole punktów sprzedających alkohol.

Z prowadzonych badań wynika, że zdecydowana większość sklepów nagminnie łamie ten zakaz, przez co dzieci mają bardzo łatwy dostęp do napojów alkoholowych i zjawisko zagrożeń wynikających z picia alkoholu przez dzieci i młodzież rozszerza się...

Jednym z czynników podwyższających ryzyko problemów alkoholowych nie tylko wśród dorosłych jest dostępność napojów alkoholowych.

W naszej gminie funkcjonuje 23 punktów sprzedaży alkoholu, czyli jeden punkt przypada na 260 statystycznych mieszkańców, a jeszcze kilka lat temu (np. w roku 1993 wskaźnik ten wynosił ponad 300 osób) dostępność do alkoholu była mniejsza.